

Slutrapport
INTERREG III A
Region Sønderjylland-Schleswig

I. PROJEKTDATA	
1. Projektets titel	
Grænseruten	
2. Projektparter	
(ansvarlig) tysk projektpart	(ansvarlig) dansk projektpart
<p>Navn: AfDU - Arbeiten für die Umwelt e.V. Kontaktperson: Nikolaus Müller Projektleder: Nikolaus Müller Slutrapporten er udarbejdet af: Gorm Casper</p> <p>Adresse: Amrumer Str./Bahnmeisterei D-24941 Flensburg Telefon: +49 461 94333 Mail: nikolaus.mueller@afdu.de Fax: +49 461 94386</p> <p>Yderligere projektparter: Navn: Gemeinde Harrislee Kontaktperson: Frau Jastrow Adresse: Süderstr. 101, D-24955 Harrislee Telefon: +49 461 706-0 Fax: +49 461 706-173 Mail: standesamt@gemeinde-harrislee.de</p> <p>Navn: Amt Handewitt Kontaktperson: Herr Gerd Riemer Adresse: Hauptstr.1, D-24983 Handewitt Telefon: +49 4608 90400 Fax: +49 4608 904034 (Hr. Riemer)</p> <p>Navn: Amt Schafflund Kontaktperson: Herr Jörg Hauenstein</p>	<p>Navn: Turist Marketing Sønderjylland Kontaktperson: Gorm Casper Projektleder: Gorm Casper Slutrapporten er udarbejdet af: Gorm Casper</p> <p>Adresse: H.P.Hanssens Gade 5 DK-6200 Apenrade Telefon: +45 73 31 20 20 Mail: gc@sej.dk Fax: +45 73 31 20 21</p> <p>Yderligere projektparter: Navn: Højer Kommune Kontaktperson: Peter Christensen Adresse: Kirkegårdsgade 1-3, DK-6280 Højer Telefon: +45 73 78 29 55 Fax: +45 73 78 27 28 Mail: raadhuset@hoejer.dk</p> <p>Navn: Tønder Kommune Kontaktperson: Peter Chr. Sørensen Adresse: Kongevej 57, DK-6270 Tønder Telefon: +45 74 72 81 90 Fax: +45 747280 01 Mail: pcs@toender.dk</p> <p>Navn:</p>

<p>Adresse: Tannenweg 1, D-24980 Schafflund Telefon: +49 04639 7012 Fax: +49 4639 7030 Mail: joerg.hauenstein@amt-schafflund.de</p> <p>Navn: Amt Karrharde Kontaktperson: Herr Carsten Thiesen Adresse: Klixbüller Chaussee 10, D-25917 Leck Telefon: +49 4662 871830 E-Mail: amt-karrharde@foni.net</p> <p>Navn: Gemeinde Bramstedtlund Kontaktperson: Bgm. Joachim Puschmann Adresse: Süderweg 1, D-25926 Bramstedtlund Telefon: +49 4666 767</p> <p>Navn: Gemeinde Ladelund Kontaktperson: Bürgermeister Manfred Oechsle Adresse: Mühlenhoch 4, D-25926 Ladelund Telefon: +49 4666 779</p> <p>Navn: Gemeinde Westre Kontaktperson: Bgm. Peter „Max“ Hansen Adresse: Beyersweg 6, D-25926 Westre Telefon: +49 4666 315</p> <p>Navn: Gemeinde Ellhöft Kontaktperson: Bürgermeister Gustav Stark Adresse: Böglumer Str. 6, D-25923 Ellhöft Telefon: +49 4663 833</p> <p>Navn: Gemeinde Süderlügum Kontaktperson: Bürgermeister Harro Hansen Adresse: Hauptstraße 9, D-25923 Süderlügum Telefon: +49 46 63 1 85 00 Fax: +49 46 63 18 50 50 o. +49 46 63 18 50 60</p> <p>Navn: Gemeinde Aventoft Kontaktperson: Bürgermeisterin Christine Harksen Adresse: Fischerweg 12, D-25927 Aventoft Telefon: +49 4664 514</p> <p>Navn: Gemeinde Rodenäs Kontaktperson: Bürgermeister Klaus Kalisch Adresse: Oldorf 4, D-25924 Rodenäs Telefon: +49 4664 677</p> <p>Navn: Stadt Flensburg* (*middelbar via AfdU) Kontaktperson: Annett Gellinger Adresse: Rathausplatz 1, 24931 Flensburg Telefon: +49 461 85 2794 Fax: +49 461 85 1920 Mail: soziales-hza@flensburg.de</p> <p>Navn: Amt Wiedingharde</p>	<p>Tinglev Kommune Kontaktperson: Alice Damm Adresse: Tinglev Midt 2, DK-6360 Tinglev Telefon: +45 73 34 35 39 Fax: +45 74 64 20 24 Mail: adn@tinglev-kommune.dk</p> <p>Navn: Bov Kommune Kontaktperson: Jørn Gregert Jensen Adresse: Kirkestien 1, Bov, DK-6330 Padborg Telefon: +45 73 67 55 50 Fax: +45 73 67 55 99 Mail: vgj@bovkommune.dk</p> <p>Navn: Kruså Turistbureau Kontaktperson: Hanne Østergaard Adresse: Flensborgvej 11, DK-6340 Kruså Telefon: +45 74 67 21 71 Fax: +45 74 67 14 67 Mail: hanne@visitkrusaa.dk</p> <p>Navn: Museet på Sønderborg Slot Kontaktperson: Peter Dragsbo Adresse: Sønderbro 1, DK-6400 Sønderborg Telefon: +45 74 42 25 39 Fax: +45 74 43 06 55 Mail: mss@sja.dk</p> <p>Navn: Institut for Grænseregionsforskning Kontaktperson: Jørgen Kühl Adresse: Persillegade 6, DK-6200 Aabenraa Telefon: +45 74 62 55 50 Fax: +45 74 62 51 69 Mail: jk@ifg.dk</p> <p>Navn: Naturafdeling / SJA Kontaktperson: Palle Grønlund Adresse: Skelbækvej 2, DK-6200 Aabenraa Telefon: +45 74 33 54 61 Fax: +45 74 33 51 51 Mail: pg@sja.dk</p> <p>Navn: Amtscentret for Undervisning Kontaktperson: Birgitte Boelt Adresse: Birkelund 1, DK-6200 Aabenraa Telefon: +45 73 32 36 26 Fax: +45 74 62 61 83 Mail: bo@acu.dk</p> <p>Navn: Uddannelses- og Kulturafdeling / SJA Kontaktperson: Finn Degn Adresse: Skelbækvej 2, DK-6200 Aabenraa Telefon: +45 74 33 52 83 Fax: +45 74 33 51 51 Mail: Finn_Degn@sja.dk</p>
---	--

<p>Kontaktperson: Uwe Wollesen Adresse: Osterdeich 64, D-25927 Neukirchen Telefon: +49 4664 9400 17 Fax: +49 4664 9400 99 Mail: uwe.wollesen@amt-wiedingharde.de</p> <p>Navn: Kulturstiftung Schleswig-Flensburg Kontaktperson: Dr. Matthias Scharl Adresse: Suadicaniestr. 1, D-24837 Schleswig Telefon: +49 4621 – 9601 12 Fax: +49 4621 9601 23 Mail: kulturstiftung@schleswig-flensburg.de</p> <p>Navn: Kulturbüro Flensburg Kontaktperson: Thomas Frahm Adresse: Süderhofenden 40-42, D-24937 Flensburg Telefon: +49 461 85 25 66 Fax: +49 461 85 17 93 Mail: kulturbuero@flensburg.de</p> <p>Navn: Regionalmanagement Tourismus bei der WiREG Kontaktperson: Sonja Köntges Adresse: Lise-Meitner-Str.2, D-24941 Flensburg Telefon: +49 461 99922 77 Fax: +49 461 99922 75 Mail: koentges@wireg.de</p>	
3. Dato for begyndelse og afslutning af projektet	
01.09.2003 - 31.10.2005	
4. Dato for projektansøgning (endelig udgave)	
20.08.2003	
5. Dato for tilsagn	
10.09.2003	
6. Dato for godkendte ændringer (de enkelte ændringer beskrives nedenfor under II)	

II. Gennemførelse af projektet
1. Projektets mål
<p>Projektet "Grænserruten skulle fremme den turistmæssige infrastruktur i grænseregionen ved udvikling af en tema-cykelrute.</p> <p>Tidligere har man efterlyst en cykelruteforbindelse mellem vest- og østkyst i området Sønderjylland/Slesvig. Denne manglende forbindelse blev nu etableret ved oprettelse af en grænseoverskridende cykelrute, der samtidig forbinder "North-Sea-Cyclerroute", Hærvejen og Østersørutten, og tillige byder på mange kombinationsmuligheder.</p> <p>På ruten passeres såvel spændende seværdigheder, flot og varierende naturlandskaber som interessante kultur- og mindesmærker i grænseregionen. Grænserruten byder således i mere end én forstand på infrastrukturelle fordele.</p> <p>Dét oplevelsestilbud, der blev sammensat, retter sig mod cykelturister og kultur-</p>

interesserede personer, der bor i regionen, og herunder især også grænselandets skoleelever.

Cykelrutens tema beskæftiger sig indgående med grænsens specifikke kulturhistorie. Gennem små historier krydret med lokale anekdoter gives et levende indblik i "grænsekulturen". Temacykelrutens indhold af oplevelser, koblet sammen med baggrundsinformationer på Internettet og med en cykelguide, skal desuden tilgodese forskellige uddannelsesbehov. For de kulturelle institutioner, for kommunerne, de private overnatningssteder og hotel- og restaurationsbranchen på begge sider af grænsen åbner der sig nye samarbejds-muligheder, ved at tilslutte sig oplevelsestilbudet på grænseruten.

2. Aktiviteter

Beskrivelse af de gennemførte aktiviteter. Afvigelser i forhold til de planlagte aktiviteter begrundes

1. Cykelsti: Planlægning og gennemførelse af skiltning på ruten

I samarbejde med Sønderjyllands amts naturafdeling og RMT ved Wireg, Flensburg, planlagde projektlederen skiltning af ruterne "Grænseruten" og "Nordsø-Østersø-Ruten". Efterfølgende blev skilte-planerne forelagt Vejevæsenet, de involverede kommuner samt Gråsten Statskovdistrikt.

Nu fulgte en godkendelse af planerne samt ansøgning vedr. gravetilladelser til skiltene hos de for jordkabler ansvarlige institutioner/virksomheder, – herunder bl.a. strøm, naturgas, telefon, tv og Internet.

Efter at alle tilladelser var indhentet, kunne pælene graves ned og cykelrute-skiltene monteres af medarbejderne fra den tyske projektansvarlige part AfdU. Igennem hele projektforsløbet i 2005 blev mange beskadigede skilte udskiftet af projektleder Gorm Casper. Pleje og vedligeholdelse af skiltene blev ved projektets afslutning overdraget til de ansvarlige amter.

2. Opsætning af cykelhytterne

Med baggrund i samarbejdspartneren AfdU's (Arbeiten für die Umwelt e.V.) mangeårige erfaringsgrundlag når det gælder planlægning og implementering af tematiske cykelruter (f.eks. "Radrundum" i Flensburg og i regionen), blev der i samarbejde med en arkitekt og med projektlederen og i samråd med de lokale ansvarlige udviklet vejrbestandige cykelhytter. Disse cykelhytter, der ydermere indeholdt forskelligt brugervenligt inventar, blev opstillet på i alt 10 rasteplasser. Da byggetilladelserne på den danske side lod vente på sig, blev 7 af hytterne opstillet på den tyske side. Opsætning af hytterne skete i fuld overensstemmelse med kommuner, amter og de ansvarlige miljøforvaltninger.

I Højer kommune blev der gjort en ekstra indsats i forbindelse med opsætning af hytten. Således skete indvielsen af rasteplasser og hytter f.eks. ved en festlig overværelse af de respektive projektpartnere, lokalbefolkningen og pressen, (se bilag: Rasteplasser).

3. Produktion og opsætning af informationstavlerne

I eget værksted udviklede den tyske projektpartner AfdU informationstavler, der skulle opstilles på 38 steder langs cykelruten. Informationstavlerne blev sendt i produktion og til sidst sat op langs ruten. Forud for opsætningen blev tilladelserne hertil indhentet hos kommunerne, vejevæsenet og de respektive miljøforvaltninger. Informationstavlerne er udviklet på en måde, så de er modstandsdygtige overfor hærværk og skiftende vejforhold, (f.eks. står trærammerne på stålsokler, plakaterne er printet på lysægt materiale, o.l.). Informationstavlerne er udfærdiget på tre forskellige måder, alt efter placering og formål. Tavlerne indeholder underholdende og illustrerede historier fra grænselandet,

turistinformationer der vedrører lokalområdet og endelig kort og informationer over forskellige cykelruter i tilknytning til Grænserruten og Nordsø-Østersø-Ruten. (Se bilag: Informationstavler).

4. Indsamling af materiale (historier, historiske data, o.l.)

Projektlederen og de til projektet knyttede praktikanter indsamlede forskelligt materiale til brug for projektets historiske del. Dette skete især igennem grundige litteraturstudier. Udarbejdelse og udvælgelse af forskellige tekster og egnet materiale skete i samarbejde med bl.a. projektparterne på Museet på Sønderborg Slot og Institut for Grænseregionsforskning. Endvidere blev der i forbindelse med indsamling af materiale til "typiske grænselands-historier" gennemført talrige interviews.

Det indsamlede materiale blev – alt efter anvendelsesområde – bearbejdet, så det kunne anvendes på såvel informationstavlerne og hjemmesiden, som også til cykelguiden. Der blev også lagt mange kræfter i bearbejdning af det majsommeligt indsamlede billedmateriale.

5. Markedsføring

- a) Hjemmeside: I samarbejde med et markedsføringsbureau og ved hjælp af medarbejderne fra den projektansvarlige part oprettede projektlederen en hjemmeside, der via et Content-Management-System sikrer en nem vedligeholdelse af siden, og således fremtidssikrer projektets tilstedeværelse på Internettet.
Det omfattende indhold findes både på tysk og på dansk. Materiale af særlig høj informationsværdi er tilmed oversat til engelsk. Som en ekstra service er det muligt at downloade cykelguiden og forskelligt kortmateriale over Grænserruten som pdf-fil. (Se bilag: Hjemmeside).
- b) Cykelguide: Der blev udgivet en 44-siders rigt illustreret cykelguide på tysk og dansk. (Oplag: 40.000 stk.). Foruden detaljeret kortmateriale indeholder guiden en oversigt over overnatningsmuligheder, underholdende rutebeskrivelser, turforslag, og andre værdifulde informationer til cyklister, der gæster grænseregionen. (Se bilag: Cykelguide)
- c) Flyer: For at sikre en til enhver tid opdateret version - mange data ændres som bekendt løbende igennem projektperioden - blev der udarbejdet et informationsblad, som efter behov blev trykt på firmaets farveprinter. Dette informationsblad blev uddelt ved forskellige arrangementer og til alle, der måtte have og viste interesse for projektet. Denne flyer blev modtaget med stor interesse.
Ved indvielsen af Grænserruten blev denne flyer endnu engang genoptrykt. Efter udgivelsen af cykelguiden (se pkt. b) blev der ikke produceret eller distribueret yderligere flyers. (Se bilag: Flyer).
- d) Poster: Til brug ved messer og lignende præsentationsopgaver og til ophæng ved turistinformationer o.l. blev der lavet et begrænset antal iøjnefaldende plakater med temaet Grænserruten. (Se bilag: Plakater)
- e) Banner: Som blikfang til brug ved messer og lignende præsentationsopgaver blev der lavet et banner (størrelse: 3m x 1m) , som bl.a. blev brugt ved indvielse af cykelhytterne og ved åbningen af selve Grænserruten. Dette banner blev og bliver fortsat udlånt som blikfang ved præsentation af Grænserruten, på eksempelvis

messen „Grüne Woche“ i Berlin.

- f) Annoncering: Der blev annonceret i to feriemagasiner og to cykelbrochurer. Begge udgivelser beskriver regionens særpræg, og cykelbrochuren henvender sig i sagens natur målrettet mod cykelturister. Feriemagasinet udkommer i 5 sprog, medens cykelbrochuren udkommer i 3 sprog. (Se bilag: Annoncer/Brochurer)
- g) Messedeltagelse: I 2005 blev Grænserruten i særdeleshed præsenteret på feriemessen i København, på rejsemessen i Hamburg og på IFMA (cykel- og vandrer-messe) i KØln. Her blev plakater, flyers og cykelguide præsenteret af samarbejdspartnere fra turistbranchen.

3. Oplysninger om organisering og projektledelse

Projektledelsen blev forestået af den danske projektansvarlige Turist Marketing Sønderjylland, TMS. Samarbejdet mellem den tyske projektansvarlige Arbeiten für die Umwelt e.V. og TMS forløb uden problemer. Drøftelser af forskellige problemstillinger skete såvel pr. telefon, interne møder og ved forskellige arrangementer.

Især i forbindelse med planlægningen og opsætning af cykelhytterne og indhentning af forskellige tilladelser, der blev organiseret af projektlederen, herskede der tæt kontakt mellem de to projektansvarlige.

Efter det første fællesmøde i 2003 blev medlemmerne af styregruppen efter behov inddelt i undergrupper og jævnligt taget med på råd, eller også løbende orienteret om projektførelsen.

4. Er tidsplanen overholdt?

Hvis tidsplanen er fraveget, begrundes dette

Projektet blev gennemført i den anførte tidsperiode, dog forekom nogle få forskydninger af enkelte projektfaser:

- a. På grund af projektlederens meget store tidsforbrug i forbindelse med indhentning af byggetilladelser, gravetilladelser og lign., var det først muligt at påbegynde redigering af det historiske materiale i slutningen af 2004. Det gjorde det nødvendigt at udskyde arbejdet af nogle samarbejdspartnere på tilsvarende vis.
- b. Oversættelsen af indholdet til brug ved informationstavlerne tog uventet lang tid, hvilket igen medførte, at arbejdet med opsætning af tavlerne måtte udskydes. Det blev endda nødvendigt at udarbejde og opsætte midlertidige informationstavler i de allerede eksisterende rammer, så disse kunne stå klar ved sæsonstart 2005. Arbejdet blev foretaget af projektlederen.
- c. Projektdelen „Uddannelseskoncept“ udarbejdes efter projektafslutningen af projektpartneren ACU, som en separat opgave. Denne erfarne projektpartner ønsker nemlig at involvere yderligere parter til denne del af projektet.

5. Beskrivelse af større problemer, der har haft indflydelse på projektets afvikling

- 1. Kort efter projektstart var der indbrud hos den danske projektpartner. Her blev bl.a. projektlederens Edb-anlæg stjålet, hvilket selvfølgelig havde en betydelig indflydelse

på muligheden for at overholde projektets tidsplan. Nyt materiel blev leveret med en vis forsinkelse, og forskelligt datamateriale og programmer skulle indkøbes og udarbejdes på ny.

2. Ved planlægning og opsætning af cykelhytter og skilte stødte projektet på uforudsete problemer:
 - a. Tidsforbruget i forbindelse med indhentning af forskellige tilladelser til opsætning af hhv. cykelhytter og infotavler var meget overraskende ret krævende. Indhentning af hhv. byggetilladelser og tilladelser i forbindelse med forskellige fredningsbestemmelser tog meget lang tid. Alene dét at få udpeget potentielle placeringer for hytter og skilte var vanskeligt og tidskrævende.
 - b. Ligeledes var tidsforbruget i forbindelse med indhentning af tilladelser mm. i forbindelse med opsætning af skilte langs cykelruten enormt tidskrævende (se 2.1). Inden arbejdet i forbindelse med opsætning af skiltene kunne påbegyndes, havde erfarne ansatte – som egentlig var udset til at udføre opsætningen - desværre forladt den tyske projektansvarlige. Derfor måtte der udarbejdes en meget omfattende "opsætnings"-manual, som de nye medarbejdere kunne bruge. Dette arbejde var meget omfattende og tidskrævende.
3. En af medarbejderne fra den danske projektansvarlige, som var planlagt til at skulle forestå al oversættelsesarbejde, kunne i 2005 kun bruges i mindre omfang pga. barselsorlov. Det var vanskeligt at finde tilsvarende ekspertise, til en rimelig pris.

6. Eventuelle uforudsete effekter eller risici i projektet

Oprettelsen af Grænseruten har fostret ideen til, at der langs grænsen skal anlægges en vandre- og en ridedsti. Endvidere stod det velgennemtænkte koncept for Grænseruten fadder til et i 2005 ansøgt og bevilliget Interreg-projekt, der har som formål at oprette en oplevelses-pilgrimsrute langs hærvejen.

7. Information af offentligheden

De gennemførte aktiviteter beskrives. Et eksemplar af brochurer, koncepter, dokumentationer, flyers etc. vedlægges.

1. Pressemeddelelser: I forbindelse med Grænseruten blev der udgivet talrige pressemeddelelser. Dette skete såvel i forbindelse med gennemførelsen af forskellige aktiviteter (ved projektstart, i forbindelse med indhentning af historisk materiale, indvielse af rastepladserne, indvielse af ruterne) – udgivelserne var på tysk og dansk. Men også de forskellige projektpartnere (f.eks. Regionalmanagement Tourismus (RMT), Harrislee kommune, Sønderjyllands amt) benyttede lejligheden til at udgive pressemeddelelser. Især de af projektpartneren RMT udsendte pressemeddelelser opnåede international bevågenhed, da denne rådede over gode forbindelser til Deutsche Presse Agentur (dpa) og Nachrichtenagentur Schleswig-Holstein, og meddelelserne således kunne udsendes på flere sprog (tysk, engelsk, svensk og norsk). Det har dog ikke været muligt at få fat i alle offentliggjorte artikler, da projektlederen ikke havde adgang til alt materiale (se bilag: Presse).
2. Pressesamtaler: Ved projektstart, ved start af indsamling af grænselandshistorier, og ved afslutning af projektet blev der gennemført interviews med lokalpressen.

Dette gjorde det muligt at udbrede detaljerede informationer om projektet. (Se bilag: Presse).

3. Presseture: Projektet blev præsenteret for begejstrede journalister på tre presseture (01.06.04, 08.07.05 og 10.08.05), hvor der var planlagt cykeltur kombineret med forskellige baggrundsinformationer og aktiviteter. Dette resulterede i diverse artikler. (se bilag: Presse)
4. Samarbejde på redaktionelt plan: Individuelle pressemeddelelser blev efter forespørgsel sendt til nogle magasiner, der i omfattende artikler skrev om Grænseruten og Nordsø-Østersø-Ruten. Dette skete såvel i printmedier (f.eks. i „Cykelguide Sydjylland“, „Cykelferie Sydøstjylland“, forskellige cykelkort over Schleswig-Holstein, m.m.), som også på Internettet (i denne sammenhæng fremhæves især: NDR (Norddeutscher Rundfunk)).
5. Præsentation på TV: Forpremieren af Grænseruten, som blev afholdt i oktober 2004, fik rigelig dækning af TVSyd. Ved indvielsen af Grænseruten og Nordsø-Østersø-Ruten blev der bragt et længere indslag af projektet i Schleswig-Holstein-Magazin. Særlig stor opmærksomhed opnåede et flot 8-minutter langt indslag i programmet "Ostseereport" på NDR, som blev vist i hele Tyskland. Indslaget, der blev optaget i det fineste sommervejr, blev opbygget som en cykeltur, hvor der blev fortalt mange grænselandshistorier. Kontakten kom i stand via de mange pressemeddelelser, som redaktionen tidligere havde fået tilsendt.
6. Radio-interviews: Ved projektstart, ved forpremieren af Grænseruten i oktober 2004 og endelig ved indvielsen af Grænseruten og Nordsø-Østersø-Ruten blev der givet interviews til forskellige radiostationer i Tyskland og Danmark, (herunder Radio Mojn, Radio Schleswig-Holstein og Radio NORA). Kontakten kom i stand via de pressemeddelelser, som stationerne havde modtaget.
7. Indvielse: Repræsentanter fra de enkelte kommuner, projektpartnere og pressen blev inviteret til indvielsen af rasteplasserne og af selve Grænseruten. Som led i mindre festligheder de forskellige steder blev der givet interviews, som blev bragt i forskellige medier og som var medvirkende til, at projektet opnåede yderligere berømmelse.
Ved indvielsen af Grænseruten og Nordsø-Østersø-Ruten, (fredag, den 20. maj 2005), blev der afholdt et festligt arrangement, hvortil alle involverede projektpartnere og myndigheder var inviteret. Her deltog omkring 100 gæster. Deltagerne var inviteret til at deltage på en fælles cykeltur på Grænseruten med dertil hørende forplejning. Selve indvielsen foregik direkte på grænsen i Rudbøl, og blev forestået af statssekretæren for ministeriet for videnskab, erhverv og transport i Schleswig-Holstein, Karin Wiedemann, og amtsborgmester Carl Holst, Sønderjyllands Amt (se også 5. TV-deltagelse).
Den efterfølgende søndag (22.05.05) inviterede 5 forskellige kommuner til indvielse af ruten i deres lokalområde, hvor projektlederen så holdt tale. Ved det største af disse arrangementer, i Lydersholm, deltog 300 cyklister. Pressedækningen ved dette arrangement var yderst tilfredsstillende. (Se bilag: Presse).
8. Guidede Cykelture: I samarbejde med andre projektpartnere blev der tilbudt flere

guidedede cykelture, med deltagelse af projektlederen. I samarbejde med Sønderjyllands amts naturforvaltning blev der i 2004 og 2005 gennemført 4 cykelture, hvor deltagerne blev præsenteret for natur og historie(r) i grænselandet. I samarbejde med Interreg-projektet „Kruså Tunneldal” blev der i sommeren 2005 gennemført en cykelrute, der krydsede områder, der berørte begge Interreg-projekter. Ved alle cykelture deltog over 50 cyklister.

9. Præsentation af projektet: Interreg-projektet Grænserruten blev præsenteret ved forskellige turisme-arrangementer i regionen, herunder bl.a. SilverAge-konferencen, Damp (D), Interreg-konference på Sandbjerg Slot (DK), Møde af Interreg-styregruppen i Aabenraa (DK). Ved disse præsentationer blev det tidligere beskrevne materiale anvendt. Derudover præsenterede projektlederen projektet for forskellige udvalgsgrupper, (herunder bl.a. trafikudvalg Stadt Flensburg, møde med Interreg-projektansvarlige (Wireg 09.06.04), informationsmøde Bett&Bike og planlægningsmøde vedr. Interreg-projektet ”Hærvejen”). Endvidere blev alle interesserede, der henvendte sig til de projektansvarlige, grundigt informeret om projektindholdet, (bl.a. et forskningsprojekt ved Universitat Kiel, forskellige projektplanleggere af cykelruter og skoleelever).

8. Kort beskrivelse af de vigtigste resultater i projektet

Der blev anlagt to cykelruter: Den 130 km lange ”kulturhistoriske oplevelsescykelrute” Grænserruten, og den 66 km lange Nordsø-Østersø-Rute, som fungerer som hurtigrute.

Der blev gennemført flere aktiviteter end oprindeligt planlagt: De bevilligede midler blev anvendt til opførelse af 10 i stedet for 8 cykelhytter, og der blev opsat 60 i stedet for 38 informationstavler.

Allerede i sæsonen 2005 kunne der såvel for Nordsø-Østersø-Ruten som for Grænserruten noteres et stort antal meget tilfredse cyklister, som netop var målgruppen for projektet.

Som planlagt danner Grænserruten forbindelsesled mellem 4 cykelruter, seværdighederne i naturen og kulturen i grænseregionen, og byder endda i nogle tilfælde på en forbedring af infrastrukturen.

Cykelrutens indhold og præsentationen på de mange farveglade informationstavler giver, som planlagt, et levende og underholdende indblik i ”grænselandskulturen”. Internettet og især den tosprogede cykelguide tjener i denne sammenhæng som fin informationskilde og appetitvækker. Der er, som forventet, meget stor efterspørgsel efter cykelguiden.

Nærværende projekt har åbnet turisterhvervets øjne for nye erhvervs- og samarbejds muligheder. Eksempelvis kan det nævnes, at der har været tale om at planlægge en stor campingplads ved Medelby, der skal ligge tæt op ad Nordsø-Østersø-ruten. Endvidere kan interesserede allerede bestille pakkerejser, til cykelture på Grænserruten.

III. Projektets finansielle forløb

1. Regnskab og finansiering

Til projektregnskabet anvendes formularen i bilag 1. Formularen fås som excel-fil fra INTERREG-sekretariatet. Regnskabet underskrives af tilskudsmodtager og indsendes med revisorpåtegning og eventuel udbetalingsanmodning for resterende tilskud som særskilt bilag til beretningen.

2. Samlede udgifter og tilskud (dansk og tysk side)

I nedenstående skema angives udgifter og tilskud m.m. for hele projektperioden.

2.1 Samlede faktiske udgifter i projektet iflg. revisors erklæring

Tysk side	Euro: 329.225,33
Dansk side	DKK: 1.282.812,30

2.2 Bevilget tilskud

Tysk side	Euro: 184.415
Dansk side	Euro: 83.468,19 DKK: 620.001,76

2.3 Betalingsanmodninger i alt

Tysk side	Euro: 164.612,66
Dansk side	DKK: 620.001,76

2.4 Modtagne udbetalinger

Tysk side	Euro: 153.789,14
Dansk side	DKK: 504.748,13

2.5 Mindreforbrug (2.2 minus 2.3)

Tysk side	Euro: 19.802,34
Dansk side	DKK:

Bemærkninger: Den begrænsede medfinansiering af Stadt Flensburg (HzA) i året 2005 gjorde det nødvendigt at reducere nogle udgifter. Desuden var det ikke muligt i fuld grad at udnytte forskellige forventede udgiftsposter igennem udgiftsbevidst styring eller udnyttelse af synergieffekter.

2.6 Yderligere afholdte udgifter udover medfinansieringen af tilskuddet

Tysk side	Euro:
Dansk side	DKK: 42.809,10

Bemærkninger: Projektledelsen blev dyrere end forventet.

IV. Vurdering af gennemførelsen			
1. Kvalitative resultater			
Følgende punkter bedes kommenteret. Flere kan tilføjes. (Se ansøgningen pkt. IX.1)			
	A	B	C
a. Styrkelse af regionen som lokalisering for erhverv og styrkelse af den regionale erhvervsstruktur	X		
Det øgede antal af besøgende, forbrugere og overnattende gæster vil gavne den regionale turistbranche (hotel- og restaurationsbranchen, private overnatningssteder, museer, gallerier etc.), og det af turismen positivt influerede erhverv (detailhandel) på begge sider af grænsen.			
b. Arbejdsmarkedseffekter		X	
Med styrkelsen af turisterhvervet i regionen forventes en forøgelse af sæsonbetingede arbejdspladser, især indenfor hotel- og restaurationsbranchen.			
c. Projektets innovative karakter	X		
Der bliver skabt en hidtil ikke eksisterende cykelrute i øst/vest –retning, der vil byde på en attraktiv turistmæssig infrastruktur. Formidlingen af grænsekulturen sker på enestående vis, hvor regionens autentiske særkende kobles sammen dens enestående historie og overregionale betydning.			
d. Projektets kvalificeringsvirkninger			X
e. Bidrag til ligestilling mellem kvinder og mænd			X
f. Virkninger på miljøet		X	
Den via dette projekt udviklede cykelturisme er konsekvent, vedvarende og miljørigtig: <ul style="list-style-type: none"> Ingen yderligere veje ødelægger landskabet Gennem sammenkædning af forskellige seværdigheder, både på kultur- og naturområdet, på cykelrutenettet, mindskes behovet for at nå disse steder pr. bil. Passagen gennem specielle naturområder virker befordrende på forståelsen og interessen for naturen 			
g. Fremme af det gensidige kendskab og den gensidige forståelse	X		
Den underholdende fremstilling af grænsehistorien, med læreeffekt, bidrager både regionalt og overregionalt til kulturel forståelse. Derudover bidrog Grænserutens åbningsfestligheder til, at nabokommunerne på begge sider af grænsen er kommet tættere på hinanden. Således resulterede festlighederne i Lydersholm til, at der hvert år fremover skal arrangeres tilsvarende aktiviteter.			
h. Tosprogethed		X	
Præsentationen af de mangfoldige oplevelser langs med vejene kan ses både i cykelguiden og som på Internettet, og er principielt altid på tysk og dansk.			
i. Nye impulser i samarbejdet skabt af projektet	X		
Det succesrige projekt Grænseruten var startskuddet for et samarbejde til et kommende Interreg-projekt, der har til formål at udvikle hærvejen, så den med tiden kan fremstå som pilgrimsrute.			
A = Høj grad/hovedsageligt B = Positiv/fremmende C = Neutral			

2. Kvantitative resultater						
Udviklingen i projektet beskrives ud fra indikatorerne i ansøgningens bilag A.						
Indikator	Opnået resultat i projektet					
	1. år	2. år	3. år	4. år	Opnået i alt	Planlagt i alt
1. Udviklede turismeprodukter					4	4
<ul style="list-style-type: none"> • Skiltet tema-cykelrute med oplevelsessti • Skiltet Ekspressrute Vesterhavet-Østersøen • Hjemmeside med kulturelle og turistmæssige tilbud • Cykelguide med kulturelle og turistmæssige tilbud 		1 1 1	1		1 1 1	1 1 1
2. Gennemførte markedsføringsinitiativer					9	10
<ul style="list-style-type: none"> • Hjemmeside • Cykelguide: 3 udgaver (D/DK/GB) • Annoncering: 4 kampagner • Flyers (D/DK/GB) • Plakater (D/DK/GB) 		1 2 1	2 2 1		1 2 4 1 1	1 3 4 1 1
3. Foranstaltninger til forbedring af turismeinfrastrukturen					2	2
<ul style="list-style-type: none"> • Skiltet, grænseoverskridende cykelrute til forbindelse af seværdigheder, med kombinationsmuligheder • Ekspressroute til forbindelse af nord-syd-Cykelruter (North-Sea-Cycleroute, Østersøruten, Hærvejen) 		1 1			1 1	1 1
4. Udvikling af strategier og koncepter					1	2
<ul style="list-style-type: none"> • Tema-cykelrute som grænseoverskridende marketingkoncept • Kulturhistorisk uddannelseskoncept med undervisningsmateriale på internettet og ekskursionsforslag 			1		1 i.f.	1 1
5. Arrangementer (fælles seminarer/konferencer/workshops)					30	12
<ul style="list-style-type: none"> • Møder projektsagkyndige • Møder samarbejdspartner vedr. tematisk indhold • Møder samarbejdspartner vedr. uddannelseskoncept 	1 1	12	16 1		29 2	8 2 2
6. Deltagere i arrangementer					193	206
<ul style="list-style-type: none"> • Møder refencegruppen: 8 x 12 TN • Møder samarbejdspartner vedr. tema.: 2 x 40 TN • Møder samarbejdspartner vedr. uddann.: 2 x 15TN 	15 3	35	137 4		187 7	96 80 30
7. Publikationer/presse					109	87
<ul style="list-style-type: none"> • Informationstavler • TV-Reportager • Presseture/-arrangementer • Pressemeddelelser 	1 4	1 9 7	60 2 4 21		60 3 14 32	38 3 2 44

3. Kommentarer til de kvantitative resultater	
Herunder oplyses nærmere om de enkelte indikatorer og resultaterne – f.eks. navne på netværkspartnere, titel på arrangementer, betegnelse på undervisningsmaterialer, Web-adresse, problemer med opgørelsen	
Indikator	Kommentarer
1. Udviklede turismeprodukter <ul style="list-style-type: none"> • Skiltet tema-cykelrute med oplevelsessti • Skiltet Ekspressrute Vesterhavet-Østersøen • Hjemmeside med kulturelle og turistmæssige tilbud • Cykelguide med kulturelle og turistmæssige tilbud 	Grænserruten Nordsø-Østersø Ruten www.graenseruten.dk , www.grenzroute.com se bilag: Cykelguide
2. Gennemførte markedsføringsinitiativer <ul style="list-style-type: none"> • Hjemmeside • Cykelguide: 3 udgaver (D/DK/GB) • Annoncering: 4 kampagner • Flyers (D/DK/GB) • Plakater (D/DK/GB) 	graenseruten.dk , nord-ostsee-radweg.com , grenzroute.com se bilag: Cykelguide se vedlagte brochurer: Indeholder annoncer. se vedlagte foldere se vedlagte brochurer: Indeholder annoncer. se vedlagt poster
3. Foranstaltninger til forbedring af turismeinfrastrukturen <ul style="list-style-type: none"> • Skiltet, grænseoverskridende cykelrute • Nordsø-Østersø-Ekspressroute 	Grænserruten Nordsø-Østersø Ruten
4. Udvikling af strategier og koncepter <ul style="list-style-type: none"> • Tema-cykelrute som grænseoverskridende marketingkoncept • Kulturhistorisk uddannelseskoncept med undervisningsmateriale på internettet og ekskursionsforslag 	Grænserrutens „unique selling point“ tiltrækker nye turister til regionen, både på tysk og på dansk side. Undervisningskufferten er under forberedelse. Projektpartneren Amtscenter for Undervisning (ACU) samler forskelligt materiale til skoleklasserne. Med udgangspunkt i kuffertens indhold skal skoleklasserne kunne planlægge lærerige cykelture langs Grænserruten.
5. Arrangementer (fælles seminarer/konferencer/workshops) <ul style="list-style-type: none"> • Møder projektsagkyndige • Møder samarbejdspartner vedr. tematisk indhold • Møder samarbejdspartner vedr. uddannelseskoncept 	Møderne blev afholdt i mindre grupper. ”Tematiske” partnere blev kun besøgt nogle enkelte gange. Det var udelukkende kollegerne fra ACU, der blev inddraget som samarbejdspartner i uddannelseskonceptet.
6. Deltagere i arrangementer <ul style="list-style-type: none"> • Møder refencegruppen: 8 x 12 TN • Møder samarbejdspartner vedr. tema.: 2 x 40 TN • Møder samarbejdspartner vedr. uddann.: 2 x 15TN 	Heri indgik også indvielsen af Grænserruten. ”Tematiske” partnere blev kun besøgt nogle enkelte gange. Det var udelukkende kollegerne fra ACU, der blev inddraget som samarbejdspartner i uddannelseskonceptet.
7. Publikationer/presse <ul style="list-style-type: none"> • Informationstavler • TV-Reportager • Presseture/-arrangementer • Pressemeddelelser 	Se Bilag: Billeder anvendt på informationstavlerne Se punkt II.7.5 Se punkt II.7.2, II.7.3, II.7.7 Se punkt II.7.1, II.7.4

3. Opfyldelse af målet

a) Har projektet opfyldt sit mål?

Med undtagelse af det afgivne uddannelseskoncept og det manglende engelske oplag af cykelguiden, har projektet opfyldt alle sine mål, (se punkt II.8). Og hvad attraktionsværdien angår, (flere cykelhytter og informationstavler end forventet), overgår projektet endda sine egne forventninger.

b) Er projektets mål stadig relevante?

Målsætningen er stadig yderst relevant. Den meget positive medieomtale, den store efterspørgsel efter cykelguiderne, de yderst tilfredse deltagere af de guidede ture og de absolut tilfredsstillende "besøgs"-tal for Grænserutens første sæson bekræfter kun alt for tydeligt de i projektet anførte målsætninger.

4. Videreførelse af samarbejdet

Hvordan vil det grænseoverskridende samarbejde blive videreført efter støtteperiodens udløb?

Da den danske projektansvarlige, som følge af strukturreformen, opløses midlertidigt, gør denne situation det vanskeligt at videreføre det grænseoverskridende samarbejde. Derfor blev markedsføringen af Grænseruten (herunder pakkerejser, cykelguide, hjemmeside, annoncering) overdraget til kyndige hænder:

På tysk side har „Gebietsgemeinschaft Grünes Binnenland“ i Tarp overtaget ansvaret. På dansk side forestås den fremtidige markedsføring af Kruså Turistbureau.

Ansvaret for vedligeholdelse af skiltene blev på den danske side overdraget til Sønderjyllands amts Naturafdeling. På tysk side har de respektive amter fået ansvaret for vedligeholdelsen.

To gange årligt kontrolleres skiltene af en ekspert, der finansieres af amterne.

Underskrift af den økonomisk ansvarlige projektpart ifølge punkt I.2

Indholdet af rapporten bekræftes med følgende underskrifter:

Ansvarlig projektpart – tysk side	Ansvarlig projektpart – dansk side
Dato:	Dato:
Sted:	Sted:
Navn:	Navn:
Institution og stempel:	Institution og stempel